Bir yerde bir sandelye durmaktadır. «Sandalye,» denilen sandelye olarak kavranır. Ancak bu kavrayış her kavrayış gibi yetersizdir. Sandelye olarak kavranan sandelye olmanın yanı sıra akla hayele gelir, gelmez daha birçok şeydir. Bir rasyonel yapının benzeri oluşturulmaya kalkışıldığında daha bir çok şey olan bir şey oluşur. Uzay mekiği olduğu düşünülen fırlatıldıktan on saniye sonra patlar ve havadayken içindekileri «havaya uçurur». O aynı zamanda içindekileri havaya uçuran bir bomba olarak da kavranabilirdi. Bu kavrayış da her kavrayış gibi yetersiz olurdu. Sözü edilen kendinde şey olarak gerçek ve fenomen olarak görüntü değildir. «Kendinde şey» diye düşünme de her kavrayış gibi kavrayıştır ve yetersizdir. «Kendinde şey»e yorulan hiçbir an kendiyle aynı kalmaz, durduk yerde için için değişir. «Fenomen» denilense gelip adamın başına düşer ya da bir hap olur yutulur ve düşünmeyi hatta mantığı değiştirir, bir an önce mantığa ayrıkı olan bir an sonra mantıksal oluverir. «Kendinde şey» ile fenomen yalnızca burjuvanın yarık zihninin bir biriyle buluşmaz iki yakasındadırlar. Tüketilen burjuva zihne yansıdığı gibi ne «kendinde şey»dir, ne de fenomen.

Çalışanlar yalnızca çalışırken buyruk altına girmekle kalmaz, kendilerinin yapacaklarını kendileri için satın alarak, beyliklerinde biçimlendirilirler. İskemle, çatal, kaşık, gravat, araba, radyo, buzdolabı, fermuar, kağıt mendil, televizyon, bilgisayar… Hepsi de bir kullanım tarzıyla üretilirler. Çocuklar ya da daha önce kullanmamış olanlar için aykırıdırlar. Bunlar ne insana uygundurlar, ne de insana uyması içindirler. İnsan bunlara uydurulur ve pratikte insan bunlara «uymak için olma» durumuna düşer. Ancak bir kez insan bunlara uydu mu, insan bunları kullanan olarak, bunlar da insanın kullandıkları olarak düşünleştirilir; halbuki, ürünü kullanır, tüketirken insanın nasıl davranacağı biçimlenir. Tüketimin tüketicinin özne, tüketilenin nesne olduğu bir fiil olması yalnızca dilbilgisel bir ifadedir; ne tüketici multak etken, ne de tüketilen mutlak edilgendir.

Nasıl davranacağının insan psişesine, ruhuna değin olduğunun düşünülmesi en az üç bakımdan sınırlayıcı ve körleştiricidir. Öncelikle tüketirken davranışın biçimlendirilmesi söz konusudur, bu psişeyle ima edilen kendi başınalıkla birlikte insanın makinalaşması yani psişesiz kalması ya da biçimlenişin hasır altı edilmesine yol açar. İkinci olarak, ürün tek

başına insanın davranışlarını değil, insanların tek tek ve birlikte davranışlarını biçimlendirir. Üçüncü olarak ıssız adaya düşmüş birine zorlukla yakaladığı balığı yemek için çatal bıçağın doğal bir yararı, pratik bir yararı ya da teknik bir yararı yoktur. Doğal, pratik, teknik yarar zihinsel yarığın bir yakasından diğerine aşkın olarak, yani çelişkiler örtbas edilerek taşımayla zihnen oluşturulabilir. Ancak söz konusu olan, ıssız adada yiten, psişe, din, doğa değil ahlaktır. Her ürün belli bir ahlakla yararına kavuşur, ürünleşir ve her üretici doğrudan ürünüyle ve başka dolaylı yollardan ürünü ürün kılan ahlakı dayatır. Tüketimin yani nasıl tüketileceğinin bilgisi yayılmalıdır, tüketim bilgisinin işbilgileşmesi yani teknolojileşmesiyle tüketim işleşir. Masa başında yemek yemek bir iştir ve karın dourmak için değildir. Çalışan çalışma sürecinde üreticinin doğrudan buyruğu altındayken, tüketim sürecinde ürünle birlikte dayatılmış ahlakın buyruğu altında beyliğinde kullanılabilir bir alete dönüştürülür.

Türkali Mah., Beşiktaş, Kasım 2004